

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A róm. kath. illetéktelen elkeresztelések kérdéséhez. Dr. Kovács Sándor. — A lelkipásztor jogi helyzete. Gondos. — Közügyein k. Az igazság érdekében. Szikszay Zoltán. — Egyházmegyénk életéből. I. A bihari ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Körözsvölgyi. — II. A f.-szabolcsi ev. ref. egyházmegye gyűlése 1890. ápr. 15. Nagymáté Albert. — III. A n.-szalontai egyházmegye végzése a n.-károlyi papi értekezletnek a lelkészi javadalmazás tárgyában megküldött határozatára. Sipos Imre. — Különnfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A róm. kath. illetéktelen elkeresztelések kérdéséhez.

I.

Mindnyájunk előtt ismeretes a nagy emlékü b. Eötvös Józsefnek 1868. december 8-ikán, tehát azon a napon, melyen a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek viszonzóságáról szóló 53. t. cz. a képviselőházban kihirdettetett, — a megboldogult Székács Ferencz és Geduly Lajos akkori képviselőkhöz örömsúgó arczczal tett ezen nyilatkozata: „Most már csak reméllem, hogy a vallásfelekezetek s azok papsága között mindennemű surlódások meg fognak szünni s béke leend közöttök.“

De mindnyájan tudjuk azt is, hogy a fenkölt lelkű miniszter ezen reménye a türelmetlenség, a térítgetési túlbuzgóság és más, a keresztyén moralra árnyat vető cselekmények miatt be nem teljesedett; a surlódások nem szüntek meg ma sem; a béke — a keresztyén hitfelekezetek között helyre nem állott ma sem!

Azon kérdésre: mi volt mindennek az oka? megtaláljuk a feleletet, ha az 1868. 53. t. cz. szentesítése és kihirdetése után következő évek egyháztársadalmi s felekezetközi viszonyaira némi rövid visszapillantást vetünk.

A vegyes házasságból származó gyermekek vallása, a mint tudjuk, a törvény 12. §-ában van megállapítva s ki

van mondva ebben az is, hogy minden, ezen törvénnyel ellenkező szerződés, térítvény vagy rendelkezés ezentúl is érvénytelen és semmi esetben sem birhat jogerővel. A róm. kath. papság, hogy addig üzött céljától el ne üttesék, a 70-es években oly törvényellenes gyakorlatot, tehát valóságos desvetudót hozott létre, mely szerint vegyes házasságoknál szóbeli, sőt gyakran becsületbeli nyilatkozatot vettek ki a féltől, hogy a törvény szerint vele egy valláson levő gyermekeit a római kath. vallásban fogja neveltetni; mellékesen megjegyzem, hogy püspökeik, ezen ígérő nyilatkozat fejében megengedték nekik, hogy a vegyes házasságokat a kath. templomban meg is áldják.

De a törvényellenes gyakorlat, úgy látszik, nem járt a várt eredménnyel (magunk is tudunk több példát, midőn a szóbeli ígéretre erkölcsileg kényszerített fél, saját vallásán levő gyermekét a kikötés ellenére nem a kath. paphoz, hanem saját lelkipásztorához küldte megkeresztelés végett), egy újabb eszköz felé fordulnak tehát, útonútfélen kezdik hirdetni, hogy a 12. §. nem foszthatja meg a szülőket legszentebb jogaiktól: gyermekeiknek nevelésjogától; nem az államtól nyerték a szülők ezen jogot, tehát ettől meg sem foszthatja az állam őket; a vegyes házasságokat a kath. anyaszentegyház csak tűri s csak akkor engedi meg, ha a gyermekek kath. neveltetése biztosítva van stb., s ezen tanok hirdetése folytán csakugyan megtörtént, hogy a megtántorított szülők közül némelyek gyermekeiket saját illetékes egyházuk lelkészének mellőzésével — a r. kath. paphoz küldték megkeresztelés végett, a ki „a szülők ezen határozott akaratnyilatkozata következtében s az őket megillető szent jog alapján“ — az egyházukhoz de lege nem tartozó gyermeket megkeresztelték, sőt saját hitfelekezeti anyakönyvükbe be is vezették s ezzel őket de facto fel is vették a r. kath. egyházba.

Egyházunk lelkészei észrevevén azt, hogy más nyájak pásztorai nem is a magok jubaihoz s nem is az ajtón,

hanem az ablakon keresztül kezdenek járogatni s látván, hogy a törvény céljainak teljes ignorálásával járó ezen törvényellenes gyakorlat a reversalisok virágzó korát fogja, habár új mezben — elővarázsolni: panaszokkal, a történetesen tudomásukra jutott esetekben — a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz fordultak s a kath. papok eljárásának megtorlását kérelmezték már csak azért is, mert ők, egyházi főhatóságaik által — az országos törvény intézkedéseinek mindenben megtartására szigorúan utasítottak.

Elismeréssel kell kinyilvánítanunk, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium az illetéktelen keresztelést, mint az 1868. évi 53. t. cz. elvi intézkedéseinek megvalósítását akadályozó cselekményt jogsértésnek találván, az anyakönyvi kivonatot az illetékes lelkésznek mindig kiadni rendelte. De hiszen ha az előbbi idők gyakorlatára visszaemlékezni akarunk, már a helytartó tanács is így járt el, a jogsértőt t. i. a keresztlevél kiadására utasítá; a nemzeti kormány az 1848—49. években ugyanezt tette, sőt még a Bach korszak sem tagadta meg tőlünk a jogorvoslatot.

De a visszaélés időközben már sokkal inkább elharpódzott, hogy sem azt egyszerű miniszteri rendeletekkel kiirtani lehetett volna.

Általánossá vált a meggyőződés, hogy a bajon csak törvényhozás útján lehet segíteni. Az illetéktelen és alattomos elkeresztelések megakadályozása céljából hozott tehát az 1879. 40. t. cz. 53. §-a, melyben kimondatik, hogy a ki életkorának 18-ik évet még be nem töltött kiskorú egyént az 1868. 53. t. cz. rendelkezése ellenére más felekezetbe fölvesz: két hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Nem pusztán az 1868. 53. t. cz. 1—8. §§-aiban szabályozott áttérési esetek megszegésének büntetéséről volt tehát szó, hanem a törvény 12. §-ába foglalt rendelkezés sanctiójáról is; hiszen magának a szóban levő törvény hozatalának alkalmi oka (occasio legis) éppen az illetéktelen és alattomos elkeresztelések körül követett visszaélés és jogsértés volt; a törvény célja pedig éppen ezen természetű jogsértések akadályozása s a netaláni kihágások megtorlása.

Igy fogta fel ezen törvényhozási actust az egész nagy protestáns közönség, így az elfogulatlan jogászvilág, ezért volt oly általános a felháborodás az ominosus kir. táblai ítélet felett, melylyel a soproni ismeretes esetben ítélt. — Minő elkeseredés vehetett erőt a megboldogult Török Pál lelke fölött, midőn a kir. tábla ítéletét „tömjén illatosnak“ bélyegezte meg; minő vihar dúlhatta keblét a már szintén csak néhai Czékus István püspöknek, a ki csaknem könyező szemekkel így kiáltott fel az egész ország hallatára:

„a mostan bíraskodó eljárást átok és csapásnak tekintem a polgári társadalomra és nemzetre nézve, mert annyi bizonyos, hogy Loyola sem tudta volna jobban kitekerni a világos törvény és igazság nyakát, mint ezt a kir. tábla első büntető tanácsa tevé“!

És lőn akkor ezen nyilatkozatokra a szemeknek égfelé való forgatása, pedig ma már nyíltan emlegetik százfélé, hogy a judicatura némi erőszakolással s a kath. papság iránt tanúsított jóakarásával terelte az ügyet az ismeretes mederbe, és hogy a klérus kénytelen volt befolyásának, tekintélyének, melyet a törvényhozás termében hevertetett, illetéktelen helyen venni hasznát: az igazságszolgáltatás csarnokában!

Erre azután „szabad lett a vásár“; egy „classicus tanú“, a jogügyi bizottság referense: Teleszky két kézzel veri a dobbot a P. Lloyd és az Ellenőr hasábjain s jóelőre bíztatgatta az érdekletteket, hogy nyugodtan nézhetnek az ügy felső bírósági elintézésé elé. Fölvétel alatt nem a megkeresztelés és az anyakönyvezés értendő, — kitetszik ez — úgymond — a lelencz vallását megállapító 18. §-ból is, mely szerint a lelenczek a felfogadó vallását követik; ha lelenczházba adattak s az intézet valamely vallásfelekezeté, azon felekezet vallásában neveltetnek, ekkép tehát (itt jön azután egy gyönyörű következtetés!) egy r. kath. egyén által felfogadott lelencz a törvény értelmében a kath. vallást követi még akkor is, ha a felfogadás előtt egy prot. lelkész által már megkereszteltetett s valamely prot. keresztelési anyakönyvbe be is vezetett volt. Kedves olvasóm! ha a törvény 18. §-át olvasva azt veszed észre, hogy lelencznek az egész világ felfogása szerint az van minősítve, a kinek szülője nem tudatik, — igen kérlek, hallgasd el abbeli észrevételeidet, hogy hazánk egyik nagy codificatora azt sem akarja tudni, ki a lelencz, mert az ilyen törvényalkotó és magyarázó nagy szellemek azt is megtalálják előtted magyarázni, hogy valamely szülő az olyan gyermekét is, a ki már meg van keresztelve és az anyakönyvbe is be van vezetve, polgári és vallási állapota tehát közokmányilag igazolva — lelencznek adhatja!!

Ha az 1868. évi 53. t. cikklet a római papság nem létezőnek tekintette azért, mert (egyik püspökünk találó megjegyzése szerint) az ellene vétőkre, azt lábbal tapodóknak törvénytiszteletre tanítására büntetés nem szabott, — a kir. táblai ítélet után annál inkább megmaradt addig elfoglalt törvényellenes álláspontján, mert hiszen a bírói judicaturában alapot és igazolást nyert követett eljárása körül. S valójában a plebániai hivatalokban az elkereszteléseket még nyíltabban üzik, a kir. táblai ítélet indokai között első pontban felállított azon dogmatikai tételt, hogy a megkeresztelt nem egyik vagy másik hitfelekezetnek, hanem a nagy keresztységnek (!) válik tagjává — a magok javára magyarázzák, pedig a Religió „nagy érdemű dignitariusa“ nyíltan hirdeti (lásd a 32. számának 252. lapját), hogy „katholikus pap nem keresztelhet vala miféle általános kereszténység számára, mely nem létezik, csak chimaera — . . . annál kevésbé keresztelhet valamely felekezet javára.“ A kir. tábla dogmatikusai ugyan mit gondolnak ezen desaveuk olvasásakor s velők egyetemben a Pester Lloyd tudósai, a kik még pár nappal ezelőtt is azt hirdették (lásd a P. Ll. apr. 14-ik számát s utána a Pesti Naplót), hogy „az egyházi doctrina értelmében teljesen közönyös, ki keresztel“!

Megtalálhatják reá a feleletet a fentebbiekben. Vigyázzanak magokra, mert „si quis dixerit . . . anathema sit“!

Dr. Kovács Sándor.

A lelkipásztor jogi helyzete.

II.

De hát mit akarok? — — — Papuralmat a magyar református egyházban? Távol legyen. Én az uralkodást, a hol csak lehet, mellőzendőnek vélem, és úgy tartom, hogy az emberiség akkor lenne igazán boldog, ha az Istenen kívül nem lenne semmiféle uralkodó hatalomra szüksége. Ne ámítsuk magunkat! Az uralkodás egyik részről mindig szolgai állapotot jelez, úgy az államban, mint az egyházban. Tehát nem kell papuralom. Én csak a lelkipásztor jogi helyzetét kívánom az egyházban tisztán és világosan meghatározni. Egyéni nézetem szerint ez elérhető volna, ha a jövő zsinat törvénybe iktatná, hogy:

1-ör. A lelkész és gyülekezet mint szerződő felek állanak egymás mellett, egyenjogúak, egymásnak alá nem rendelvek. Én valóban úgy fogom fel a gyülekezet és lelkipásztor közötti viszonyt, jogi oldalról tekintve, mint kölcsönös elkötelezésen alapuló szerződést. Do ut des, facio ut facias. És különösnek tartom, hogy míg senkinek sem jut eszébe szolgájának tekinteni azt a lakost vagy szabót, a kivel dolgoztat, vagy azt a kereskedőt, a kinél valamit megrendel, vagy azt, a kinek birtokát haszonvételre kiadja: addig a lelkészt ugyanazok a valóban „senkik“, szolgájuknak tekintik. Az állami hivatalnokokat, a minisztereket, tábornokokat, főispánokat is stb. mi fizetjük, de azért nem nézzük, nem tartjuk szolgánknak, — hát miért éppen a papot?

2-or. A mely presbyter a lelkészt kihívó durva magaviseletével, izgatóságával hivatalos foglalkozásában zavarja, bosszantja, az egyháztanácsból kizárandó. Láttam itt-ott jeleneteket, hogy a presbyterium egyik vagy másik tagja, vagy éppen a gondnok úr, személyes ellenszenvénél vagy jogosulatlan neheztelésénél fogva, rendszeresen űzte a gyűléseken a lelkipásztorral való gorombáskodást, a gyűlés úgyszólván ebből állott. Bizony igen sok egyházban az ilyen hatalmaskodó emberek zavarják meg a békét, tervszerűleg vezetve mintegy oda a dolgot, hogy végre a méltatlanul bántalmazott lelkész türelmet vesztve, felhevülésében olyan kifejezésekkel éljen, melyekkel magának bajt okozhat, vagy a melyeket, mint állásához nem illőket, maga is szégyenel a lecsillapulás óráiban. És mi az eredménye az ilyen czivakodásnak? A lelkipásztorra nézve teljes lehangoltság, élettét, erőt idő előtt megemésztő lelki fájdalom; a gyülekezetre nézve pedig pangás, zűrzavar, hanyatlás. Tehát nemcsak a lelkipásztori tisztesség, hanem a gyülekezet érdeke is azt követeli, hogy a pap személyes ellensége ne legyen a presbyterium tagja. Az államban még más politikai elvet vallókkal sem kormányoz a miniszter, még ha azok személyes barátjai is, — hát a lelkipásztor hogy kormányozzon éppen ellenségeivel?! Nem képtelenség ez? Részemről tehát határozottan a gyülekezet érdekében állónak tartom, hogy ha a pap és valamely gyülekezeti tag között ellenségeskedés van: akkor egyiknek távozni kell a presbyteriumból, és ez az egyik semmiesetre sem lehet a pap, mert egy-két, vagy még tíz emberért is földönfutóvá nem lehet, — tehát a távozónaak mindenesetre a kötekedő egyháztagnak kell lenni.

Egyszerű elmefuttatásomat kérve ajánlom a jövő zsinat előmunkálataival megbízandók becses figyelmébe. Nagyobb rend, béke és virágzás lesz egyházainkban, ha a presbyteriumokból az oktalan, rosszakaratú, zavargó elemek kizáratnak, kik sokszor az egyház romlása árán is képesek személyes bosszújokat kielégíteni.

Salus ecclesiae suprema lex esto!

Gondos.

Közügyeink.

Az igazság érdekében.

A folyó hó 1-sőjén Debreczenben tartott egyházkerületi tanügyi bizottsági gyűlés lefolyásáról e lap 14-ik számában megjelent értesítés tudatja velünk, hogy a tárgyalások alkalmával szóba került azon miniszteri leírát, mely a m.-szigeti ref. lyceum legközelebb tartott érettségi vizsgálataira tartozik, s melyet, mint a tudósítás megjegyzi: „kínos érzések között tárgyalta a gyűlés, mert bizony ez nagyon szomorú állapotokra vet világot.“

E lap olvasó közönsége, mely jól ismeri iskolánk nagyfontosságú missióját, nagy valószínűség szerint nem minden utógondolat nélkül siklott át a tudósítás e sorain, s bizonyára „kínos érzések“ között vette tudomásul, hogy e leírát szerint, ez iskola kebelében szomorú állapotok vannak. De a „kínos érzés“ senkit sem foghatott el annyira, mint éppen bennünket, a lyceum kormányzó tanácsának tagjait s a tanárkart, mert iskolánkat e tudósítás erősen pellengére állította.

Szabad legyen azért nekem, a kormányzó tanács egyik tagjának röviden és tárgyilagosan felvilágosításul egy pár szót szólnom e szönyegen levő üggyhöz. Hadd legyen némileg tájékozva az olvasó közönség s legyen tisztázva iskolánk reputációja. A legközelebbi érettségi vizsgálatokon a közoktatásügyi kormány képviselőjében Beöthy Zsolt egyetemi tanár úr volt jelen. Az ő hivatalos jelentése alapján érkezett a főtiszteletű és méltóságos püspöki hivatal közvetítésével kormányzó tanácsunkhoz az a fulmináns rendelet, mely a tanügyi bizottság tagjaiban azt a kínos érzést szülte. És ha az illető kormányképviselő úr jelentése az igazságnak mindenben megfelelő volna, a kínos érzést bizton szülhetné is, mert az csakugyan igen szomorú állapotokra vetne világot.

De hát, hogy az iskolánk felől alkotandó vélemény helyes legyen: szükség, hogy a mi szavunkat is meghallgassa a világ.

Lyceumunk tanári kara megkésztette a leíratra a maga válaszát s azt az illetékes kormányzó tanácsnak be is nyújtotta, a ki azt a főt. püspöki hivatalhoz el is fogja juttatni: sőt szó van róla, hogy ki is nyomatik, hogy az egyházkerületi gyűlés tagjai egyen-egyen tudomást szerezhessenek róla. A ki ezt végig olvassa, meg fog győződni a felől, hogy a kormányképviselő úr legtöbbrészt nagyon általánosságban tartotta jelentését, specialis pontozatai pedig meglehetősen távol járnak a valóságtól.

Nagyon jól tudjuk mi, a kik iskolánk állapotát naponként látjuk, bajaival foglalkozunk s azokat lehetőleg elenyésztetni iparkodunk, hogy távol állunk még azon ponttól, a midőn minden kívánalomnak megfelelni képesek leszünk, s nem élünk mi abban az illusorius világban, hogy iskolai állapotunk mindenben kifogástalan; de hogy olyan volna, mely szükségessé

tenné, egy az egyházkerületi gyűlés által kinevezendő bizottság kiküldését, mely „szigorú vizsgálatot” tartson e felett, ezt már határozottan tagadjuk.

A kormány-képviselő úr maga is érezte talán, hogy elvette kissé a súlyot, midőn jelentését megtette, mert abból később egyet és mást revokált, még pedig olyanokat, a melyek az általa kifogásolt törvényelleneségeket képezték.

Ha felekezeti iskoláinkon végig tekintünk, vajjon melyiknél fogjuk látni azt, hogy ott mindenek „ékesen és szép renddel folytak”? Mindenütt van hiány, s ennek alapja, bizony-bizony a szegénység. Ez a baj nálunk is. A mi iskolánkat kerületünk sem támogatja. Ezelőtt kaptunk évenként 84 frt segélyt, de az állami subventió folyóvá tételével ez is megtagadtatott. Hogyan épülünk hát, ha az anyagi segély elvonatik tőlünk?

A mi alappal azonban rendelkezünk, az híven és lelkiismeretesen van kezelve. Nem kevés volt azért csudálkozásunk, a midőn a beküldendő bizottság által az anyagi állapotot is megvizsgálatni kívánja a tanügyi bizottsági ülés. Ez már nem csak a kormányzó tanácsot, mely évenként mindig pontosan felülvizsgálta a lyceum számadásait, hanem különösen annak évek óta kiváló ügybuzgó pénztárnokát, Szöllősy Antalt urat sérti. E férfi, ki ott, a hol egyházi vagy iskolai érdekről van szó, mindig a legelső szokott lenni, — könnyen érthető indignatióval fogadta a tudósításnak ez őt illető részét.

Az ilyenek elveszik a kedvét a közügyek embereinek, s félő, hogy a méltatlan sértés őt is visszariasztja az áldásos munkától. Pedig én, a ki közelebből egyházközségemben is, — melynek ezidőszerint főgondnoka, — tudom azt, mily jótékony és áldásos az ő működése, kínos érzések között gondolok arra, hogy a személyét ért bántalom visszariasztja a közügyek terén való munkától. Igen hosszúra nyúlna kormányzó tanácsunkra vonatkozó védekezésem, ha részletekbe bocsátkoznám, s a miniszteri leíratot, az arra adott választ, csak rövid kivonatban is napvilágra hoznám: ugyanazért csak röviden az igazság érdekében óhajtottam tudomásra hozni, hogy kormányzó tanácsunk a miniszteri leírat minden egyes pontjára kategorikus választ adott, mely elfogja oszlatni a kínos érzéseket s meggyőzi a kételkedőket a felől, hogy iskolánk szellemi és anyagi állapota nem igényel semmiféle vizsgálatot, sőt az anyagi dolgok rendbe hozataláért és soknemű áldozatkésztségéért Szöllősy Antal urat egyenes és nyilvános elismerés illeti meg. Egyébiránt érthetetlen dolog, hogy a midőn a miniszteri biztos egyedül a szellemi ügyek ellen jelent kifogást, — akkor a tanügyi bizottság az anyagi dolgokat is megvizsgálatni óhajtja.

M.-Sziget, 1890. ápril 15.

Szikszay Zoltán,

evang. reform. lelkész,

a m.-szigeti lyceum kormányzó tanácsának egyik tagja.

Egyházmegyéink életéből.

I. A bihari ev. reform. egyházmegye közgyűlése.

(Vége.)

Következett a tárgysorozatban a gyűlés egyik legérdekesebb pontja, a N.-Károlyi Emlékírat tárgyalása. Felolvastatván a széles körben ösmert Emlékírat, az abban célzott

országos lelkeszi mozgalomhoz a gyűlés minden tagja csatlakozott, egyetértvén abban, hogy a hazai ref. papság mai helyzetén változtatni elodázhatatlan szükség. Legfelebb a mozgalom czíme s talán modora ellen emeltek némelyek kifogást. S őszintén szólva, a nevezett mozgalom elnevezése, — annak egyik nyilvános organuma, — modora; sőt talán az Emlékírat hangja is némi kívánnivalót hagy fenn. Tudnivaló dolog ugyanis, hogy nincs visszataszítóbb valami, mint a követelőző kérelmező. Önérzetes, de a mellett gyöngéd modorú ember még azt is kéri, a mihez kétségbevonhatlan joga van!! Igaz, hogy a ref. papság nagy része szánandó helyzetben van; az is igaz, hogy helyzete javítását talán joga is lenne követelni. De hiszen a ref. papság még eddig semmit sem kért ösmeretes szerénységénél fogva, így tehát nincs joga még követelni, — majd ha kérése megtagadtatik, akkor követeljen, — de addig csak kérjen. Tudván azt, hogy a ki kér, annak megadatik! Mindezekről eltekintve, a bihari ev. ref. egyházmegye az országos lelkeszi mozgalomhoz s így a budapesti gyűléshez is őszinte szívvel csatlakozik. Bizonyosága ennek az, hogy kimondotta az egyházmegyei közgyűlés, hogy a megkezdett mozgalmat helyesli s a budapesti nagygyűléshez csatlakozik, két küldöttel képviseltetvén ott magát. S hogy bebizonyítsa, mennyire nem osztja az egyetemes ev. ref. papság azon megkülönböztetését, melyszerint léteznének főpapok és közpapok, — a közpapság sorsát javítani hivatott budapesti országos értekezletre az egyházmegye képviselőjében, a legelső közpapiját, az esperesét küldi ki, Szabó Károly esperes urat Ritóók Zsigmond segédgondnok úr, vagy annak akadályoztatása esetén Kis Elek központi főszolgabíró s egyházmegyei tanácsbíró úr kíséretében! Minek a jele ez? vagy annak, hogy a bihari egyházmegyében maga az esperes is a szánandó sorsú lelkészek sorába tartozik — a mi a csökmői fényes parokhiáról alig hihető! — vagy — és inkább azt, hogy a bihari egyházmegyében nincsen főpapság, hanem a legelső közpap az esperes, „primus inter pares” s utána a többi! — Mi legalább hiszszük és reméljük, hogy a szegényebb sorsú papok sorsát javítani célzó budapesti nagygyűlésen a mi első közpapunk, vagy ha úgy tetszik, főpapunk, szeretett esperesünk épen oly lelkes szavakkal fogja sorsunkat ecsetelni, mintha a körözs-nagy-révi vagy magyar-kakucsi ekklézsiákban lenne kénytelen az étellel küzdeni; mivel tapasztalásból ösmeri a szegényebb javadalmazású papok sorsát.

Ezek után többnemű folyó ügyek s néhány ügyészi jelentés intéztettek el s vétettek tudomásul. Ugyanis: a népiskolai szervezet alapján felhívatik a tanügyi bizottság, hogy az egyházmegyét több kisebb iskolai körökre ossza fel s ezen körökbe iskolalátogató tagokat ajánljon. Az egyházi épületek tűz elleni biztosítására nézve egyházmegyénk a régi módszert előnyösebbnek véli, mivel az önbiztosítás útján az egyházkerületben mutatkozó tiszta jövedelem 5—6 ezer frtra ha felmenne, ebből kezelési költségekre körülbelül 4 ezer frt rámenne, így a fenmaradó pár ezer forint nem indokolná azon nagy felelősséggel és nagy apparátussal járó vállalat alapítását. A gyermekmenhelyekre nézve csaknem minden egyházból beérkezett jelentésből az tűnik ki, hogy ezen intézményt óhajtanák felállítani kivétel nélkül, ha megvolna a hozzá kívántató pénzalap, de midőn a rendes alsóbb fokú népiskolákat is csak a legnagyobb áldozatokkal tarthatják fenn az egyházak, nem kívánható tőlük, hogy ezen újabb tanintézetek felállítását és fenntartását is magokra vállalják. Ez okból egyházmegyei közgyű-

lésünk erre nézve mielőtt intézkednék, bevárja az országos törvény ide vonatkozó intézkedését.

A heves-nagykunsági egyházmegye azon javaslatát, mely szerint a halottak eltemetése kivétel nélkül lelkész közbejöttével történék, — mellőzi, — azon indokból, mivel azt a nagyobb népességgel bíró egyházakban kivihetetlennek látja. Az egyházmegyei számvevőszék — mely a zsinati törvény alapján felállított volt — mint ilyen, megszüntetetik s helyette, mint eddig, az egyházlátogató küldöttség fogja a számadásokat megvizsgálni. — Nagy-Tótfalu és Tóttelek fiókegyházakban a vallásitanítás ügyében mindaddig nem tehető semmi lépés, míg ezen a ponton egy missió állomás nem létesítetik. A n.-váradai egyház azon határozatát, hogy a vallásitanári állást úgy szervezte, hogy ezentúl a két lelkésznek fizet 4—4 száz forintot ezen teendőikért, kik aztán ezen díjért két segédlelkész által — de saját felelősségük alatt — végeztetik a vallásoktatást, — helybenhagyta és megerősítette.

Ezekután délután 5 órakor törvényszéki ülés tartott a csatári lelkész által az ottani tanítók ellen emelt panasz ügyében.

A második napon igen kevés érdeklődés mellett elintéztettek a közalapi, ref. segélyegyleti s rendkívüli államsegélyt kérő kérvények. Majd ismét több apróbb folyó ügyek intéztettek el, melyek közül legnevezetesebb volt a körözs-nagy-révi hívek által lelkészek ellen ismételve benyújtott panasz-kérvényük. Valóban szomorú állapotok vannak ott, melyeken segíteni csakis egy ezen a vidéken rendszeresítendő missiói állomással lehetne. De sajnos, mi minden erőfeszítésünk mellett is erre egyedül képesek nem vagyunk, a már megajánlott áldozatnál többet nem tehetünk; a közalap volna hívatva nagyobb segélylyel járulni ez állomás felállításához, az azonban nem teszi... Lehet, hogy nemsokára nem is lesz rá szükség, mert a révi hívek (?) azzal bíztatnak, hogy rövid időn tömegesen, sőt mindnyájan a gör. kel. egyházba térnek át. E szomorú ügygyel a másfél napig tartott gyűlés berekesztetett.

Érdekes, illetve nevezetes lesz ezen közgyűlésünk abban a tekintetben is, hogy a régóta óhajtott és hangoztatott testületi közös ebéd a gyűlés folyamán sikerült először. Érdekes volt ugyanis látni, hogy a gyűlés első napján délben mint vonultak a gyűlés lelkészi, világi és tanító tagjai, élükön az esperessel, a szomszédos „Széchenyi“ vendéglőbe, hol egy külön terjedelmes asztalnál közös ebédet költöttek el. Valóban jól esett — a vélemények különbözősége miatt sokszor összeütközést, nem ritkán keserű vitát termő zöld asztalok mellől, a gyöngédség és ártatlanság színét viselő hófehér asztalok mellé telepedni, hol megszűnik az ellenvélemény, száműzve lesz a keserű vitakozás, az egymás iránti szeretetteljes nyilatkozatoknak adván helyet. Mert mondanom sem kell talán, hogy nem volt hiány a felköszöntőkben: az új tanácsbíróra, a távollevő gondnok úrra, — kit szeretett családja egyik tagjának betegsége, nagy sajnálatunkra, távol tartott tőlünk, — a legelső közpapra, az esperesre, az egyetértésre stb. stb. Valóban régóta óhajtottuk már ezt, akartuk is, de nem sikerült s hogy most mintegy varázsütésre önmagától előállott, annak okát nem kutatom, de ha a legkisebb részben is a mult gyűlési tudósításom végén odavetett megjegyzésem lett volna az indító oka, annak végtelen örülnék s kijelentem, hogy ily tudósítói tiszteletdíjért gyűlési tudósításaimat mindenkor örömmel teszem! Feltéve, ha te, tisztelt Szerkesztő barátom, azt elfogadod.*)

Körözsövölgyi.

*) Mindig örömmel. Szerk.

II. A f.-szabolcsi ev. ref. egyházmegye gyűlése 1890. ápr. 15.

Egyházmegyénk nagy. Lukács Ödön esperes és nagys. Gencsy Albert gondnok urak elnöklete alatt a fent írt napon tartotta meg Nyiregyházán szokásos tavaszi gyűlését, mely már csak azért is emlékezetes marad, mivel ezen egy nap alatt teljesen beveződött s másnapra csupán a hitelesítés maradt. Jut eszünkbe, hogy a régibbi időben a legkisebb gyűlés is egyházmegyénkben három nap tartott, pedig akkor egy évben három rendes, sőt néha még negyedik, rendkívüli gyűlés is volt. Hogy ez így történt, az egyházmegyei közvélemény szerint annak tulajdonítható, hogy minden tárgy alaposan előkészítve került a gyűlés elébe; egyrészt az előértekezlet, másrészt az előadói rendszer behozatala folytán, a mi egyedül esperes úr érdeme.

De hát térjünk át tudósítói tisztünkre s mondjuk el a gyűlés lefolyását. A régi jó szokás szerint esperes úr szívből fakadó s szívhez szóló imádsága után, a mult gyűlés óta elnököleg végzett ügyekről szóló esperesi jelentés tárgyalásával vette ez kezdetét. Tudomásul vettük ebből a thuzséri, l.-petrii, benki, anarcsi, balsai megüresedett lelkészi hivataloknak a törvény pontos megtartásával lett betöltését. Nagy szó ez mai időben, midőn annyi panaszt hallunk egyik-másik egyházmegyéből a megtörtént lelkészválasztások ellen, még hírlapok útján is. Mind ez öt esetben egyhangúlag történt csaknem a választás s visszaélés ellen sehol panasz nem merült fel. Jele annak, hogy a legrosszabb törvénnyel is lehet jól élni, ha a végrehajtás tiszta kezekkel történik. — Téthen a régebben beszűntetett tanítói hivatal visszaállítására 415 frtra értékelt díjlevéllel engedély adatott s ugyancsak itt a lelkész halála folytán a papi hivatal vezetése egy időre, az egyházkerület jóváhagyásának feltétele mellett az apagi lelkészre ruháztatott. Majd következett Ujfalussy Béla úrnak a tanácsbírói hivatalra felesketése, ki egy igen szép, tartalmas, egyháza és vallása iránti lángoló buzgóságról tanúskodó beszéddel foglalta el székét s hogy bebizonyítsa, mi képen nemcsak beszédben áll az Isten országa, nyomban a f.-szabolcsi ev. ref. egyházmegye lelkészi és tanítói gyámintézetének 100—100 frtot, a mihálydi egyháznak magtári alapul pedig 10 köből gabonát adományozott. Isten áldja meg érte a nemes lelkű férfiút, ki a derék apának (néhai Ujfalussy József egyházmegyénk jó emlékü s. gondnoka) derék fiává lenni ígérkezik! Sor került ezután a pazonyi belhivatalnokok alapítványára, mely tudvalevőleg a b. e. alapító Horváth Mária akarata szerint a s.-pataki főiskolánál kezeltetett, azonban nem tudni, mi okból, az igazgató tanács még a mult évi jun. hóban az alapítványi összeget (1200 frtot) felmondta és a helyett, hogy a felmondás után azonnal kifizette volna, letétbe helyezte s ezen idő alatt, míg t. i. f. é. jan. hóban meg nem küldte, a félelvi kamat a belhivatalnokok kárára elveszett. Most már ez alapítvány kellőleg biztosítva elhelyeztetett.

Volt még több pontja is az esperesi jelentésnek, de azok csekély jelentőségűek lévén, nem is hozom elő, hanem áttérek a küldöttségi munkálatokra. Első volt ezek közt a tűzbiztosítás ügye, melyre nézve egyházmegyénk a Budapesten munkálkodott egyházker. küldöttség javaslatában megnyugodott s a kölcsönös tűzbiztosítás életbe léptetését ezúttal tovább nem sürgeti. A kótaji közös iskola ügyében a küldöttség azon véleménye fogadtatott el, hogy ha létesül a közös iskola, az ottani ev. ref. iskolai alap haszonélvezete átengedtetik, ha a

tanító ev. ref. egyén lesz. Az orsz. domesztika állásáról szóló munkálatból örömmel értesültünk, hogy hátrányunk ismét kevesebb, összesen csak 110 frt; sőt mivel azóta is voltak befizetések, még ennyi sincs; bevétel volt a múlt évben 2183 frt 58 kr, 59 frt 90 kr pedig töröltetett; folyó évre kivettett 2078 frt 69 kr, a múlt évinél 33 frt 10 krral kevesebb. Az egyes egyházak ez évi költségelirányzatának megerősítése után következett a n.-károlyi Emlékírat tárgyalása. Erre nézve kimondatott, hogy a lelkészek anyagi helyzetének javítása céljából szükségesnek tartja ugyan egyházmegyénk is a XX. t. cz. életbe léptetését, az önkormányzati jogok teljes épségben tartásával, de a budapesti értekezleten az egyházmegye hivatalosan részt nem vehet, hanem az Emlékíratot átteszi a lelkészegyletnek, hogy az e tárgyban egy kimerítő, az alapok és alapítványok ügyeire is kiterjeszkedő munkálatot készítvén, annak alapján teszi meg majd egyházmegyénk az egyházkerületnél az e tárgyban szükséges lépéseket. A kisvárdai-vidéki lelkészértekezlet indítványa folytán — bár ezen értekezlet az egyházmegye iránti tiszteletről elfeledkező határozatokat hozott — közakarattal megállapított, hogy a régebbi szokás szerint gyűléseink ezután felváltva Nyiregyházán és Kisvárdán tartassanak. Megerősítették az ibrányi, halászi, újfahértói újonnan felállított tanítói hivatalok díjlevelei, — az ibrányi művelődési kör alapszabályai, a mennyiben a szabályszerű látogatóság ez egyesület pénzügyeit s szellemi vezetését évenként megvizsgálja. Még volt egy érdekes tárgy: a tanítói kar kérvénye a tanítói özvegy-, árva-pénztárnak az államsegélyből leendő részesítése tárgyában; hogy t. i. ezen intézetnek adassék azon államsegély fele, melyet a lelkészi gyámintézet kap, de mivel ez az egyházkerület végzésénél fogva van így, egyházm. e tárgyban nem tartja magát illetékesnek, s valóban minthogy az iskolafentartó egyházak a tanítói országos nyugdíjintézetbe ennél jóval többet fizetnek, míg a lelkészi gyámpénztár az egyházaktól alig kap valamivel többet a semminél, ezen kérés nem hogy jogos, de még nem is méltányos.

Már is hosszúra nyúlt tudósításomba nem veszem fel az egyes folyamodók kérvényének elintézését, sem a kisebb érdekű másnemű ügyeket, mivel ezek a nagy közönségre úgy sem tartoznak. Csak annyit kívánok még megjegyezni, hogy az 1 óra tájon már bevégeződött gyűlés után a 70—80 személyből álló egyházmegyei gyűlés az ilyenkor szokásos közébédnél a legkedélyesebb pár órát töltötte még együtt s azután ment ki-ki haza övéihez, teendői után látni.

Nagymáté Albert,
egyházmegyei főjegyző.

III. A n.-szalontai egyházmegye végzése a n.-károlyi papi értekezletnek a lelkészi javadalmazás tárgyában megküldött határozatára.

A n.-szalontai egyházmegye f. hó 10-ikén tartott gyűlésében Szél Kálmán esp. úr határozati javaslatot terjesztett elő a n.-károlyi papi értekezlet határozatára, melyet az egyházmegye elfogadván, mint közérdekű és helyes nyomon járó vélemény, helyesnek láttam e lapban közre bocsátani. A javaslat szövege következő:

„Tekintettel arra, hogy az ügy felekezeti, mint nemzeti szempontból fontos missióra hivatott ev. ref. papság anyagi

helyzetének és jövőjének méltányos és tisztességes biztosítása egyházi közügy, és pedig annyira első rendű és kiváló fontosságú egyházi közügy, hogy ennek miként leendő elintézésével elválhatlan kapcsolatban van magyarországi ev. ref. egyetemes egyházunknak jövője, fejlődése, természetszerű hívatásának betöltése; és mert egyházi alkotmányunk értelmében minden egyházi közügynek nem társadalmi úton, hanem egyházunk egyeteme által törvényes egyházi hatóságaink útján kell elintéztetnie; mindezek alapján egyházmegyei közgyűlésünk nem pártolja a N.-Károlyban f. évi febr. hó 19-én tartott lelkészi értekezlet által a magyarországi ev. ref. lelkészek fizetésének javítása tárgyában társadalmi úton megindított mozgalmat, és az általa tervelt budapesti egyetemes országos papi gyűlésre követeket nem küld, hanem buzgóan óhajtja, hogy ezen mozgalom rendes medrébe tereltessek, és a magyarországi ev. ref. papság anyagi helyzetének és jövőjének méltányos és tisztességes biztosítása, fokozatos egyházi hatóságaink útján leendő előkészítés mellett, egyházunk törvényhozó testülete, a jövő évben összeülő zsinat által eszközöltessék, annyival is inkább, mert ezen kiválóan fontos ügyben nem az erők elforgatása, hanem az összes tényezők egyetértő működése és tapasztalt eljárása eszközölheti ki a közmeignyugvást és biztosíthatja a mindnyájunk által óhajtott sikert“.

Ezen határozati javaslat, elfogadása előtt Szél Kálmán esperes által a lelkészi értekezlet elé lett terjesztve, hol az a jelen levő lelkészek helyeslésével találkozott. Érezzük ugyan azt $\frac{2}{3}$ -ad részben reform. papok, hogy existenciánk vagy sehogy sincs, vagy nagyon csekély mértékben van biztosítva; de én kérdelem, hogy egy összegyűlendő országos papi értekezlet megnyithatná a bővizű forrásokat ily módon, akár a társadalomra, akár az állam kincses tárházára hivatkozással? Az állam ad évente tekintélyes összeget államsegély címen évek óta. Ennek növelését ezidőszert alig kérhetjük, mivel középiskoláink hogy a tudomány színvonalán álljanak, szintén nagyban igénybe veszik az állam segélyét. Azon hivatkozás, hogy a gör.-kath.-oláh papok javadalmok nagy részét az államtól nyerik, minket mint autonóm felekezetet nem jogosíthat fel hasonló követelésére, mivel, mint tudjuk, ők a vallásalapból kapják e díjazást. Azt pedig tudjuk, hogy a vallásalapból, — melynek jogi természete bár szerintünk tisztázva még nincs, — a mi papjaink alig nyernek valaha javadalmazást. Ha pedig az állam közvetlen javadalmazná is a prot. papságot valamikor, — ez csak önkormányzatunk megcsorbításával történhetnék. Ezt pedig aligha fogadná el ily áron a prot. egyház egyeteme. Tagadhatatlan, hogy sokan kiáltunk fel a mélységből, — de talán nem is volna czélszerű sebeinket ország-világ láttára mutogatni, mert ha gyógyírt nem kapunk rá, — a csalódás annál keserűbb lesz.

Sipos Imre.

(Vége köv.)

Különfélék.

Konventi ülések. Mult számunkban jeleztük már, hogy a konvent folyó hó 15-én kezdte meg gyűlését. Elmondtuk a napirend tárgyalása előtt lefolyt dolgokat. Megkezdődvén a kitűzött ügyek tárgyalása, mindenekelőtt több miniszteri leíratot olvastak föl. Tudomásul vették a kormány abbéli leíratát, hogy az egyháznak megszavazott államsegély 5 százalék nélkül még most nem utalványozható. A nazarénus hittérítők

üzemei tárgyában a kormányhoz intézett fölíratra az a válasz érkezett, hogy egy 1885-iki körrendelet értelmében konkrét esetekben a fölmerülő panaszokat az egyházkerületek terjeszték föl a kormányhoz. Az illetéktelen keresztelesek s ezek anyakönyvezése tárgyában kiadott miniszteri átíratot a közjogi bizottsághoz útasították. Az egyházi törvényeknek Horvát-Szlavonországokban leendő kihirdetése, valamint a fumei reformátusok egyházi viszonyainak rendezése tárgyában egy miniszteri leírat azt jelenti, hogy a tárgyalások már folyamatban vannak. A külföldi egyetemekről a külügyi kormány útján érkezett értesítések a magyar tanuló ifjak stipendiumairól tudomásul vétettek. Majd olvastatott a tiszáninneri egyházkerület indítványa, a mely az 1791. évi 26-ik törvényzikk évszázados fordulóján, vagyis a jövő évben egyetemes zsinat tartását célozza, valamint az egyházkerületek véleményes jelentései, a melyek egyértelműleg üdvösnek ismerik el a zsinattartás eszméjét. Tetszéssel fogadták az ágostai evangélikus egyház átíratát, a mely az együttes zsinattartás óhaját fejezi ki. A konvent többek hozzászólása alapján e pontra vonatkozólag kimondta, hogy az 1791. év megünneplésére és a jövő évben egybehívandó zsinatra vonatkozó indítványt elfogadja, az ágostai evangélikusokkal való együttes zsinattartáshoz hozzájárul és a zsinat tárgyainak kijelölése végett egy 15 tagból álló bizottságot küldött ki, a melynek az is feladatává tétetett, hogy a tárgyak előkészítése céljából szükséges eljárásra vonatkozólag még a folyó ülés alatt javaslatot tegyen. Az egyetemes konvent egy napi szünet után, a mely alatt a bizottságok dolgoztak, április 17-én délelőtt folytatta tanácskozásait a református gymnasium dísztermében. Az ülésen Kun Bertalan püspök egyházi elnök és Tisza Kálmán, mint a jelenlevő legidősebb világi főgondnok elnökölték. A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után Tóth Sámuel konventi jegyző felolvasta a jövő évi zsinat előkészítése tárgyában kiküldött bizottság javaslatait, melyeket a konvent egyhangúlag elfogadott. E szerint a konvent megbízta a püspöki és főgondnoki kart, hogy a zsinat együttartása ügyében tanácskozzék a testvér ágostai egyház főhatóságával és egyetértőleg állapítsák meg a budai és pesti zsinatok jubiláris megünneplésének módját. A zsinat elé tartozó ügyek vagy olyanok, melyekben a zsinat, mint törvényhozó gyűlés végleg dönthet, vagy olyanok, melyekben a zsinat is csak utakat és módokat kísérlehet meg azok javítására vagy módosítására. Mindkét nemű tárgyak előkészítésére a bizottsági javaslat alapján részletes eljárási módozatokat alapított meg a konvent és nyomban megválasztotta a zsinati bizottság tagjait. Erdélyből 5, u. m. Szász Domokos, Bánffy Dezső, Szász Béla, Kolozsváry Sándor és Parády Kálmán; Tiszántúlról 7, u. m. Vályi János, György Endre, gróf Degenfeld József, Ritoók Zsigmond, Szabó János, Széll Kálmán és Tóth Sámuel; Tiszáninnenről 4, u. m. Fejes István, Mitrovics Gyula, Mocsári Lajos és Bernáth Elemér; Dunamellékről 4, u. m. Szász Károly, gróf Tisza Lajos, Kerkapoly Károly és Szilády Áron; Dunántúlról 4, u. m. Pap Károly, Tisza Kálmán, Beöthy Zsigmond és Vályi Lajos. A zsinati bizottság a konvent ülése után albizottságokra oszlás és szervezkedés céljából ülést is tartott. Majd Kolozsváry S., mint a közjogi bizottság előadója ismertette a bizottság megállapodását Csáky miniszter ismert leíratával szemben, az illetéktelen elkeresztelesekből kifolyólag fölmerült panaszok orvoslása tárgyában. A bizottság a miniszteri rendelet tudomásul vételét javasolja. A konventben hosszabb vita indult meg e tárgyban, a melyhez hozzászóltak:

Beöthy Zsigmond, Kerkapoly Károly, Mocsári Lajos, György Endre, Szász Károly. Ez utóbbi nem elégednék meg a pusztá tudomásul vétellel, hanem érdemleges nyilatkozatot várna a konventtől a miniszteri rendelet végrehajtása tárgyában. Tisza Kálmán helyesli a rendelet tudomásul vételét, mert az összes felszólalók elismerték, hogy az a törvény szelleméből folyik. Aggályok csak annyiban merültek föl, vajjon a rendelet végrehajtásában nem fog-e visszaélésekre alkalmat szolgáltatni, de szóló ez irányban is megnyugtatónak tartja a közjogi bizottság ama kijelentését, hogy a rendelet tudomásul vétetvén, annak a végrehajtásban mutatkozó további hatásai bevérandók lesznek. Kerkapoly Károly felkérendőnek tartja a minisztert arra, hogy a már eddig történt illetéktelen elkereszteleseknek záros határidő alatt leendő kijavítása tárgyában bocsásson ki pótrendeletet. Pap Gábor püspök pártolja Kerkapoly indítványát, míg Kun Bertalan és Szász Domokos püspök e tárgyban nem kívánnak felíratot intézni a miniszterhez. A konvent elfogadta Kerkapoly pótindítványát a közjogi bizottság indítványával együtt. E szerint a miniszteri rendelet tudomásul vétetik, kihirdetetik és a végrehajtásban mutatkozó további hatásai bevérandók; egyszersmind felírat intéztetik a miniszterhez pótrendelet kieszközlése végett, melyben intézkedjék a miniszter, hogy a már eddig történt illetéktelen elkeresztelesek záros határidő alatt az anyakönyvekben rektifikáltassanak. Fölvétetett ezután több vallássérelmi ügy. A tiszántúli kerület egy konkrét esetet panaszol. Spett Gyula gyomai róm. kath. plébános vegyes házasságból származó gyermekeket „alattomosan” elkeresztel. A konvent ez esetet bizonyítékul fogja csatolni ama felíratához, a melyet Kerkapoly indítványa értelmében pótrendelet kieszközlése végett fognak a miniszterhez intézni. A többi egyházkerületekből szintéz érkeztek hasonló vallássérelmi panaszok, a melyek tekintetében a konvent bevérandónak határozta az új miniszteri rendelet hatását. Ugyancsak egy panaszolt konkrét esetből kifolyólag fel fogják kérni a kormányt, hogy az egyházi törvényeknek Horvát-Szlavonországokban is szerezzen érvényt, mert ott az összeütközések napirenden vannak. Ápril 17-én 4 órakor a konventi bíróság tartott ülést. Másnap ismét nem volt teljes ülése a konventnek, egész nap a bizottságokban folyt a tanácskozás, mely különösen a közalapi bizottságban igen élénk volt. (Vége köv.)

A görög nyelv tanításáról szóló törvényjavaslatot folyó hó 21-én betérjesztette a képviselőházhoz gróf Csáky Albin miniszter. Ez ügygel nekünk még foglalkoznunk kell. Most közöljük a törvényjavaslatot, mely így hangzik: Törvényjavaslat a középiskolákról s azok tanárainak képesítéséről szóló 1883. XXX. t. cz. módosítása tárgyában. 1. §. Az 1883. XXX. t. cz. 3. és 5. §§. annyiban módosíttatnak, hogy gimnáziumi tanulók a görög nyelv és irodalom tanulására nem köteleztetnek, ha e helyett valamely, a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megállapítandó tantárgyból vagy tantárgyakból nyernek az illető gimnáziumban a tanterv által előszabott rendes oktatást. S ekkép a görög nyelv és irodalom helyett választott tantárgy, illetőleg tantárgyak, az azokat tanulóakra nézve kötelezőkké lesznek s az e tárgyakban való előmenetel a rendes tantárgyakban tanúsított előmenetellel egyenlően ítélandó meg. 2. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelkezése vagy vezetése alatt nem álló gimnáziumok fentartóinak szabad elhatározásától függ, vajjon kívánnak-e intézeteikben a görög nyelv és irodalom helyett más rendes tantárgyak oktatásáról is gondoskodni; a mennyiben pedig erről gondoskodni kívánnak, e tár-

gyak megállapítása, az előző §. értelmében a vallás- és közoktatásügyi minisztertől függ s az azokban elérendő cél és alkalmazandó mérték tekintetében a középiskolai törvény 8. §-ának rendelkezése irányadó. 3. §. A mennyiben oly tanuló, ki már egy vagy több osztályban görög nyelvet és irodalmat tanult, akár átlépés esetében, akár ugyanazon intézet kebelében a görög nyelv és irodalom helyett tanított tantárgyakban való oktatásra kíván jelentkezni, az illető tantárgy, vagy tantárgyakban, amaz intézet megelőző osztályaiban elvégzett tanulmányból felvételi vizsgát tartozik tenni. Ugyanez áll az ellenkező esetben, midőn valamely tanuló a görög nyelv és irodalom tanulására jelentkezik. Az ily tantárgyváltoztatások idejére nézve az 1883. XXX. t. cz. 13. §-ának az átlépésre vonatkozó rendelkezései érvényesek. 4. §. A többször idézett törvény 26. §-a olyképp módosítottatik, hogy az oly gimnáziumi tanulók, kik a görög nyelv és irodalom elhagyásával végezték tanulmányukat s tették le érettségi vizsgálatukat, a tudomány-egyetemek és egyéb főiskolák hittudományi s úgyszintén bölcsészeti, történelmi és nyelvészeti szakaira (s a tanárképző intézet ugyan ezen szakosztályára) föl nem vehetők. Ha azonban a görög nyelvből és irodalomból pótló érettségi vizsgálatot tesznek, az idézett törvényszakasz második bekezdésének a reáliskolai tanulókra vonatkozó rendelkezése rájuk nézve is érvényes. 5. §. Az idézett törvényezikk 32. §-a alól kivételt képeznek az oly gimnáziumok, a melyekben a görög nyelv és irodalom helyett más rendes tantárgy, vagy tantárgyak oktatásáról is történt gondoskodás; az ilyenekben a tanárok száma (az igazgatót beleértve) a nyolcz osztályú intézetben legalább 11, a hat osztályúban legalább 8. 6. §. Jelen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter bízatik meg. Budapest, 1890. ápril 21. Gr. Csáky Albin s. k., vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter.

Károli Gáspár emléke. Fekete Gyula n.-kikindai lelkész úr ez alapítványra a két cél közt egyenlően megosztandó 10 frt 20 krt küldött be hozzánk gyülekezete tagjai közti gyűjtése eredményeként. Ugyanily forrásból és czéllal Mózes András nyir-bogáti lelkész úr 5 frt 62 krt küldött. A síremlékre van eddig nálunk 293 frt 05 kr, a szellemi emlékre 312 frt 47 kr, együtt 605 frt 52 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1890. ápril 25. Csiky Lajos.

A Protestáns Egylet folyó hó 20-án főt. Szász Károly püspök úr elnökle alatt választmányi ülést tartott, mely kimondotta, hogy miután ez egylet már csak névben él, közgyűlést fog összehívni és indítványozni fogja a társulat hivatalos feloszlását. Somogyi Rudolf, pénztáros, bemutatta számadását, mely szerint a társulat vagyona, az időközi kamatokkal együtt, körülbelül 1450 frtra megy.

Lapunk zártakor értesülünk, hogy a segélyezési összegek, melyek ez évre a közalaphól kiosztandók lesznek, végleg a közalapi végrehajtó bizottság és a konventi jegyző egybevetései után fognak úgy a missióra, mint az egyszerű mindenkori szükségekre s tökesegélyezésekre nézve megállapíthatni s közhírré tétetni. Ezért nem közölhetjük a segélyben részesítetteket.

Szerk. posta. N. L. F.-Bánya, V. L. Majtis, F. Gy. N.-Kikinda, F. M. Boros-Sebes. Becess tudósításaik, czikkeik jönni fognak. — F. Z. Temesvár. Német lapok mennek, lapunk

elmaradt számai is. Küldeménye nagyobb részét már felhasználta a lapban.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

hirdettetik a n.-bányai ev. ref. egyházmegyébe kebelezett egri egyház lelkészi állomására, melynek jövedelme termény, 25 frt készpénz, fa és stolarékból mintegy 500—550 frtra tehető és így ez egyház a IV-ik osztályba tartozik.

A pályázati kérvények f. évi június 1-ső napjáig a nagyt. ev. ref. esperesi hivatalhoz N.-Paládra küldendők.

Debreczen, 1890. április 25.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A máramaros-szigeti ev. ref. államilag segélyezett lyceumban, mint főgymnasiumban egy német nyelv s irodalmi tanszék betöltendő. A tanár köteleztetik: a német nyelvet és irodalmat a 3—8. osztályban mint főtantárgyat, hetenként 18 órán, — továbbá a bölcsészetet a 8 osztályban, esetleg egy más tantárgyat valamely osztályban, mint mellék-tantárgyat, hetenként 3 órán előadni és tagjává lenni a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi tanári nyugdíj-intézetnek.

Évi fizetése 1100 frt 200 frt lakbérrel. A ki nevezés joga, a lyceumi pártfogóság fölterjesztésére, a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urat illeti.

Az állomást elnyerni óhajtok, — kik a nagymélt. közoktatásügyi kormányhatalmától kötött szerződésnél fogva csak ev. ref. hitvallásúak lehetnek, — kérvényöket és végzett tanulmányaikról, képesítéssükről s eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványokat f. évi májushó 10. napjáig a jelzett lyceum felügyelő gondnokságához Máramaros-Szigetre küldjék.

M.-Szigeten, 1890. évi ápril 10. napján.

Várady Gábor,
lyceumi felügyelő-gondnok.

2—3